

بسم الله الرحمن الرحيم

تدبر در قرآن

سوره مبارکه مدثر

استاد ضرابی

جلسه دوم ۱۴۰۲/۹/۱۸

آیه شریفه: «يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ - ای کشیده ردای شب بر سر (۱)»

عقل و شرم و فهم و تقوا، دانش و فرزانیگی!

«يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ» در خطاب «الْمُزْمِلُ، الْمُدَّثِّرُ» پوشش ظاهری، باطنی و معنوی انسان هر دو مقصود نظر است. لباس باید شرعا به کیفیتی باشد که ستر عورت کند، لباس در معنای ظاهری خود در نزد عامه مردم برای پوشانیدن محل‌هایی است که باید در حال نماز از ناظر محترم پنهان نگاه داشته شود و در شرع مقدس برای مردان و بانوان به گونه خاصی تعریف شده است.

ستر عورت در نزد خواص علاوه بر ظاهر به معنای ستر اعمال قبیح است که به لباس «تقوا» از آن تعبیر می‌شود؛ «يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُؤَارِي سَوَاتِكُمْ وَ رِيشًا وَ لِبَاسُ النَّفْقَى ذَلِكَ خَيْرٌ ذَلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ» (اعراف/۲۶) «ای فرزندان آدم، محققا ما لباسی که ستر عورات شما کند و جامه‌هایی که به آن تن را بیارایید برای شما فرستادیم، و لباس تقوا نیکوترین جامه است. این سخنان همه از آیات خداست (که به بندگان فرستادیم) شاید خدا را یاد آرند.»

چيست تقوى ترك شهوت و حرام از لباس و از شراب و از طعام لباس در نزد اخصّ خواصّ علاوه بر این دو مرتبه، ستر قبايح نفس به وسيله لباس عفت و حیا است؛ یعنی از مرتبه عمل بالاتر می‌رود و به ملکات نفسانی می‌رسد.

البته ملکه تقوا به یکباره ایجاد نمی‌شود و نیازمند مراقبت و مداومت بر عمل است؛ «وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَ نَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ * فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ» (نازعات/۴۰ و ۴۱) «و اما کسی که از مقام پروردگارش ترسید و نفسش را از هوس بازداشت. بی‌شک، بهشت جایگاه اوست.»

آن نیست شجاعت که گلو چاک کنی مردانگی آنجاست که دل پاک کنی
وقتی که به باشگاه تقوا رفتی ای کاش حریفِ نفس را خاک کنی

لباس در نزد اهل ایمان علاوه بر سه مرتبه قبلی، ستر قبايح قلب به وسيله لباس «طمأنینه» است. الَّذِينَ آمَنُوا وَ تَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ» (رعد/۲۸) «کسانی که ایمان آورده‌اند دل هایشان به یاد خدا آرام می‌گیرد آگاه باشید که یاد خدا آرامش دل هاست»

حضرت امام قدس سره در این باره می‌فرماید: «و آن غیر از طمأنینه ایست که فقهاء در خصوص نماز اعتبار کرده‌اند (از آداب ظاهری نماز). و آن عبارت است از آن که شخص سالک عبادت را از روی سکونت قلب و اطمینان خاطر به جا آورد، زیرا که اگر عبادت را با حال اضطراب قلب و تزلزل به جا آورد، قلب از آن عبادت منفعل نشود و آثاری از عبادت در ملکوت قلب حاصل نشود و حقیقت عبادت صورت باطنیه قلب نگردد.» (آداب الصلاة، ص ۱۶-۱۷)

اذکروا الله کار هر اوباش نیست ارجعی بر پای هر قلاش نیست
لیک تو آیس مشو هم پیل باش ورنه پیلی در پی تبدیل باش

لباس علاوه بر مراتب قبل در نزد اهل معرفت و کشف، ستر قبايح سرّ به وسيله لباس «شهود» است؛ «كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ * لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ * ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِينِ» (تكاثر/۷ تا ۹) «هرگز چنین نکنید، که اگر به علم یقینی دست بیابید، بی‌گمان دوزخ را در این جهان به چشم دل خواهید دید. سپس آن را قطعاً روز قیامت به مشاهده یقینی خواهید دید.»

جهد میکن تا از او یابی اثر
علم صورت پیشه آب و گل است
گنج پنهان است علم معنوی است
تا بود باقی بقایای وجود

واجب این علم است اگر داری خیر
علم معنی رهبر جان و دلست
در تو آید گر ز خود بیرون شوی
کی شود صاف از کدر جام شهود

لباس در نزد اهل ولایت علاوه بر مراحل پیشین، ستر قبایح سرّ سرّ به وسیله لباس «تمکین» است؛ «
ثُمَّ لَتُسْئَلَنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ» (تکاتر/۸)

حنان بن سدید از پدرش نقل کرده است: نزد امام باقر (علیه السلام) بودم... فرمود: «ای سدید! هرگز از غذای خوب و لباس نرم و بوی خوش از شما بازخواست نخواهند کرد. اینها برای ما خلق شده است و ما برای استفاده از آنها مأموریم که با استفاده از این نعمت‌ها فرمان‌بردار خدا باشیم». عرض کردم: «پدر و مادرم فدایت! پس نعیم چیست؟» فرمود: «قَالَ حُبُّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ (علیه السلام) وَ عِزَّتِهِ (علیهم السلام) يَسْأَلُهُمُ اللَّهُ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَيْفَ كَانَ شُكْرُكُمْ لِي حِينَ أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ بِحُبِّ عَلِيٍّ وَ عِزَّتِهِ.» (مستدرک الوسائل، ج ۱۶، ص ۲۴۸) «حُبُّ امیر المؤمنین علی بن ابی طالب (علیه السلام) و خاندانش (علیهم السلام). خداوند روز قیامت بازخواست خواهد کرد چگونه سپاس نعمتی که بر شما ارزانی داشتیم از حبّ علی (علیه السلام) و عترتش (علیهم السلام) به جا آوردید.»

ای شاه ولایت دو عالم مددی
بر عجز و پریشانی عالم مددی
ای شیر خدا زود به فریادم رس
جز حضرت تو پیش که نالم مددی

امام خمینی قدس سرّه در توضیح این مرحله می‌فرماید: «و سالک چون بدین مقام رسید، ستر جمیع عورات خود را نموده و لایق محضر شده و از برای او دوام حضور است. و حق تعالی ستار جمیع عورات و مقابح خلق است به کرامت نمودن این نوع بشری را به آلبسه گوناگون که آن‌ها را از مقابح ظاهریه بدنیه ستر نماید؛ و ستر فرموده مقابح اعمالی را به پرده ملکوت، و اگر این پرده ملکوتیه بر صورت اعمال ما بندگان نبود و صورت غیبیه آن‌ها ظاهر می‌شد، در همین عالم خوار و رسوا می‌شدیم. سالک الی الله و مجاهد طریق معرفت باید در هیچ حالی از احوال و طوری از اطوار از وظیفه عبودیت و حفظ محضر ربوبیت غفلت نکند؛ حتی در امور عادیه و آداب معاشرت، حظّ قلوب و ارواح را عطا کند و حق تعالی و نعم و عطیات او را در هر چیز مشاهده کند؛ پس در وقت پوشیدن لباس ظاهر، از لباس تقوا و ایمان و معرفت - که خیر آلبسه هستند - غفلت نکند و چنانچه با لباس ظاهر ستر عورت ظاهری کند، با آن البسه ستر عورات باطنه، که قباحت و زشتی آن‌ها بالاتر است، نماید...» (سر الصلاة، ص ۴۹-۵۱)

دیده را روشنی از خاک درت حاصل بود
بر زبان بود مرا آنچه تو را در دل بود
چه توان کرد که سعی من و دل باطل بود

یاد باد آنکه سر کوی توام منزل بود
راست چون سوسن و گل از اثر صحبت پاک
در دلم بود که بی دوست نباشم هرگز

صلی الله علی محمد و آله